

des en lang række andre, hvis indhold ikke er uden interesse. Bl. a. vil Skaus samarbejde med godsejerne åbenbart kunne belyses ret indgående. Derved undgår man ikke den tanke, at et udvalg af Skaus breve måske ville have belyst adskilligt flere facetter af hans virksomhed, end der har kunnet komme frem i denne fuldstændige udgave af den bevarede korrespondance med nogle få korrespondenter. – Ikke mindst da nogle af brevene er optrykt tidligere i let tilgængelige udgaver.

Dog vil noterne rigeligt kunne sætte den interesserede på sporet af, hvad der ellers kan findes frem, og værdien af det fremlagte stof, hvis sluttethed i høj grad kan tale for udgavens berettigelse i den givne form, må i nogen grad tage brodden af den her antydede kætterske tanke.

H. P. Clausen

Statsrådets forhandlinger 1848–1863. VII. bind. 4. september 1856–4. november 1859. Udgivet af Rigsarkivet ved Harald Jørgensen. (Munksgaard, 1966). 634 s.

Harald Jørgensens udgave af statsrådsforhandlingerne er med det sidst udkomne bind nået frem til Halls første ministerium. I dette bind refereres også de ministerkonferencer, der efter fællesforfatningen af 1855 skulle finde sted, når kongen ikke kunne præsidere, og der altså ikke var tale om statsråd.

Udgivelsesprincipper m. v. svarer til de hidtil fulgte.

H. P. Clausen

Fridlev Skrubbeltrang: Det indvundne Danmark. (Gyldendal, 1966). 498 s. Hedeselskabet fejrede i forsommeren 1966 sit 100-års jubilæum med bl. a.

udsendelsen af et digert 1. bind af et skrift, der har fået titlen »Det indvundne Danmark«. Titlen kunne med lige så stor ret have været »Løfter på langt sigt«; bogen viser, at det bestandig var problemet, at man måtte henvise til fremtidige gevinster, man måtte *overbevise* i stedet for at kunne nøjes med at *bevise*. Bogen, der foreligger, har sin styrke i beviset; den klargør, hvilke resultater man nåede, og hvordan de mænd var, der stod for arbejdet.

Forfatteren er dr. phil. Fridlev Skrubbeltrang, der i dag står som vor førende landbrugshistoriker både i kraft af produktionens omfang og dens kvalitet. Der er snart ikke nogen side af dansk landbrugs historie, som Fridlev Skrubbeltrang ikke har behandlet såvel på rent videnskabeligt plan som i populær form. Det var derfor naturligt, at en kreds af danske historikere for år tilbage pegede på Skrubbeltrang, da Hedeselskabet kaldte dem sammen for at høre, hvem man ville foreslå som forfatter af det kommende jubilæumsskrift. Flere tænkte ved den lejlighed sikkert også på, at jubilæumsskriftet i 1916 var forfattet af C. Nyrop, hvis fortjener lå på industri- og håndværkerhistoriens område, og at det derfor ville være af værdi at få det land- og skovbrugsmæssige stillet i forgrunden.

Skæbnen har villet, at netop landbrugshistorikeren Fridlev Skrubbeltrang kun færdes i baggrunden af »Det indvundne Danmark«. Meget landbrugshistorie skabes ved sammenstykning af et stort antal detailundersøgelser; mange af Skrubbeltrangs tidligere arbejder er med stort held skabt på den måde. Det kunne også have været gjort her; mange emner i selskabets virke opfordrer til det. Når det ikke er sket, må det ses i sammenhæng med, at forfatteren er ble-